

Project FMF

Inventarisatie Pesticiden & insecten

Merijn Pinkster, Elisa de Jong en Tom Siemonsma

PROJECTPLAN 2025

Inleiding

Sinds 2018 werkt de FMF met de Wat Zullen We Nou Beleven-campagnes aan het verhogen van de bewustwording omtrent biodiversiteit en gezondheid in Fryslân. In 2024 is een begin gemaakt met de deelcampagne Uitroeien die handel, die huishoudens in Fryslân – in een afgebakend gebied – bewustmaakte van de negatieve effecten van het gebruik van pesticiden in de tuin op gezondheid en biodiversiteit.

Er is onderzoek gedaan naar de effecten van pesticiden op de achtertuin. Er is onderzoek gedaan bij drie tuinen hier is gekeken naar pesticiden, bij drie van deze tuinen is er onderzoek gedaan naar bodemdieren. Er is eerst een ander onderzoek gedaan, hier is vorige periode vooronderzoek voor gedaan en was het plan om begin deze periode op locatie bezig te gaan. dit plan is geschrapt in verband met weersomstandigheden, nu is het andere onderzoek van start gedaan en de resultaten zijn in dit verslag te vinden.

Inhoudsopgave

1. Resultaten inventarisatie pesticiden en bodemdieren.....	1
2. Locatie 8861TX	2
2.1 Resultaten enquête	2
2.2 Resultaten onderzoek bodemdieren	2
3. Locatie: 9051MZ	3
3.1 Resultaten enquête	3
3.2 Resultaten onderzoek bodemdieren	3
4. Locatie 8921VP	4
4.1 Resultaten enquête	4
4.2 Resultaten onderzoek bodemdieren	4
5. Locatie 9207DB	5
5.1 Resultaten enquête	5
5.2 Resultaten inventarisatie pesticiden	5
6. Locatie 8313AE	6
6.1 Resultaten enquête	6
6.2 Resultaten inventarisatie pesticiden	6
Locatie 9254AR.....	9
Resultaten enquête	9
Resultaten inventarisatie pesticiden	9
8. Conclusie	11
Pesticiden	11
Insecten.....	11
9. Discussie.....	11
Bronnen.....	12
Bijlage.....	14
Foto's 8861TX	14
Foto's 9051MZ.....	16
Foto's 8921VP	17

1. Resultaten inventarisatie pesticiden en bodemdieren

Voor het onderzoek is er naar zes verschillende tuinen gekeken. Deze locaties zijn in Noord-Friesland en een locatie in Flevoland. Door de afstand tussen de zes locaties is er bij drie van deze tuinen een kleine inventarisatie gedaan van het aantal bodemdieren in dat in de tuin werd gevonden.

Locaties waar de enquêtes zijn uitgevoerd

2. Locatie 8861TX

2.1 Resultaten enquête

De tuin is minder dan 100m² groot en tussen de 50% en 75% procent betegeld. De tuin wordt seizoensgebonden onderhouden. Onkruid wordt regelmatig weggehaald door de bewoners, dit wordt handmatig verwijderd.

De bewoners zijn zich bewust van de negatieve effecten van chemische bestrijdingsmiddelen op milieu en gezondheid. De bewoners zijn zich enigszins bewust van de negatieve effecten van biologische bestrijdingsmiddelen op het milieu. In dit huishouden worden geen chemische of biologische bestrijdingsmiddelen gebruikt, wel zijn de bewoners bewust van milieuvriendelijke alternatieven. De bewoners staan niet open voor een proefperiode voor milieuvriendelijke alternatieven.

Wel vinden de bewoners het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit in de tuin. Ook zijn ze bewust van de invloed van bestrijdingsmiddelen op de biodiversiteit in hun tuin.

2.2 Resultaten onderzoek bodemdieren

Op 26 september 2025 is er een onderzoek gedaan naar de bodemdieren in de achtertuin. De temperatuur was gemiddeld 12.5°C met een maximum van 15.5°C en een minimum van 8.5°C. De zon scheen voor 8.5 uur met een relatieve zonneshijnduur van 71%. Er is die dag geen neerslag gevallen.

In tabel 1.1 zijn de aantallen te zien en de verschillende soorten die zijn gevonden.

Hieronder staan per soort een paar bulletpoints waarom ze goed zijn voor de bodem. In bijlage **Locatie 8861** zijn foto's te vinden van het onderzoek.

Ruwe Pissebed	53	
Zwervende Akkerslak	1	
Regenworm	6	
Gele Kleine Schubmier	1	nest
Slangmiljoenpoot	1	
Bonte Hooiwagen	1	

Ruwe Pissebed

- Afbraak organisch materiaal
- Bevordering bodemstructuur
- Omzetting voedingsstoffen

Zwervende Akkerslak

- Afbraak organisch materiaal
- Nutriëntencyclus
- Bevordering bodemstructuur

Regenworm

- Bodemverluchting
- Losse grond
- Wortelontwikkeling

Slangmiljoenpoot

- Afbraak organisch materiaal
- Bevordering bodemstructuur
- Verrijking bodem

Bonte hooiwagen

- Bestrijding insecten
- Afvalverwerking
- Voedselbron

Gele kleine Schubmier

- Losse grond
- Nutriëntencyclus
- Stimulatie plantengroei

3. Locatie: 9051MZ

3.1 Resultaten enquête

De tuin is minder dan 100m² groot en voor meer dan 75% betegeld. De tuin wordt seizoensgebonden onderhouden. Onkruid wordt af en toe weggehaald, dit wordt handmatig of met gebruik van biologische middelen gedaan.

De bewoners zijn zich bewust van de negatieve effecten van chemische bestrijdingsmiddelen op milieu en gezondheid. De bewoners zijn zich bewust van de negatieve effecten van biologische bestrijdingsmiddelen op het milieu. In dit huishouden worden biologische bestrijdingsmiddelen gebruikt, de reden hiervoor is makkelijk gebruik, nog geen andere optie geprobeerd en niet wetend dat er alternatieven zijn.

Deze bestrijdingsmiddelen worden een paar keer per jaar gebruikt. De bewoners zouden bereid zijn om over te stappen op een milieuvriendelijker alternatief, als dit even effectief zou zijn. De bewoners zijn niet bekend met milieuvriendelijke alternatieven voor pesticiden. Het gebrek aan informatie houdt de bewoners tegen om minder schadelijke bestrijdingsmethoden te gebruiken. De bewoners zouden misschien open staan voor een proefperiode om een milieuvriendelijk alternatief te proberen. Wel vinden de bewoners het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit in de tuin. Ook zijn de bewoners er bewust van dat bestrijdingsmiddelen invloed hebben op de biodiversiteit in hun tuin.

3.2 Resultaten onderzoek bodemdieren

Op 1 oktober 2025 is er een onderzoek gedaan naar de bodemdieren in de achtertuin. De temperatuur was gemiddeld 13,5 graden met een maximum van 16 en een minimum van 9. Er is die dag geen neerslag gevallen.

In de tabel zijn de aantallen te zien van de verschillende soorten die zijn gevonden
Hieronder staan per soort enkele punten waarom ze goed zijn voor de bodem.

Ruwe Pissebed	1
Kruisspin	1
Regenworm	5

Ruwe Pissebed

- Afbraak organisch materiaal
- Bevordering bodemstructuur
- Omzetting voedingstoffen

Regenworm

- Bodemverluchting
- Losse grond
- Wortelontwikkeling

Kruisspin

- Regulatie insectpopulatie
- Ondersteuning kringloop van voedingstoffen
- Bijdrage biodiversiteit

4. Locatie 8921VP

4.1 Resultaten enquête

De tuin is kleiner dan 100m² en is voor meer dan 75% betegeld, wel staan er veel plantpotten in de tuin waardoor er wel veel planten te zien zijn. De tuin wordt seizoensgebonden onderhouden en wordt het onkruid niet vaak verwijderd.

De bewoners verwijderen handmatig het onkruid en zijn zich bewust van de effecten van chemische en biologische bestrijdingsmiddelen. In de tuin wordt geen gebruik gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen en zijn de bewoners bekend met milieuvriendelijke alternatieven voor pesticiden. De bewoners zijn zich bewust van het effect van pesticiden op de biodiversiteit en vinden het belangrijk een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit door geen pesticiden te gebruiken.

4.2 Resultaten onderzoek bodemdieren

Er is op 26 september 2025 een tuinonderzoek gedaan naar de biodiversiteit van bodemdieren in de tuin. De temperatuur was gemiddeld 12 graden Celsius met een maximum van 16,1 graden Celsius en een minimum van 7,2 graden Celsius. De zon scheen 9,2 uur met een relatieve zonneschijnduur van 77%. Er is minder dan 0,05 mm aan regen gevallen.

In de tabel hieronder staan de bodemdieren die zijn aangetroffen in de onderzochte tuin en een aantal bulletpoints waarom ze belangrijk zijn voor de bodem en planten.

Regenworm

- Bodemverluchting
- Losse grond
- Wortelontwikkeling

Regenworm	7
Gewone Wesp	5
Mierenpissebed	2

Mierenpissebed

- Afvalopruimers
- Voedingsstoffen voor de bodem
- Bijdrage aan de koolstofkringloop

Gewone wesp

- Ongediertebestrijders
- Dood houtafbraak
- Bestuivers

5. Locatie 9207DB

5.1 Resultaten enquête

De tuin is tussen de 100 tot 200 m² en is tussen de 50% en 70% betegeld. De tuin wordt seizoensgebonden onderhouden. Het onkruid wordt regelmatig verwijderd, dit wordt gedaan door middel van biologische middelen. De bewoners zijn zich bewust van de negatieve effecten van chemische bestrijdingsmiddelen op het milieu. Ook zijn de bewoners bewust van de negatieve effecten van biologische bestrijdingsmiddelen op het milieu.

De belangrijkste reden voor het gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen is het gebruiksgemak. De bestrijdingsmiddelen worden 1 keer per jaar gebruikt. De bewoners staan ervoor open om over te stappen op een milieuvriendelijk alternatief. De bewoners zijn echter niet bewust van de milieuvriendelijke alternatieven, dit zou komen door een gebrek aan informatie. De bewoners staan mogelijk open voor een proefperiode voor milieuvriendelijke alternatieven.

De bewoners vinden het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit in hun achtertuin. De bewoners zijn van mening dat hun bestrijdingsmiddelen geen tot weinig invloed hebben op de biodiversiteit.

5.2 Resultaten inventarisatie pesticiden

HG groene aanslag reiniger

Aantal pesticiden: 1

De werkzame stof is didecyldimethylammonium-chloride. Deze stof remt de groei van micro-organismen, bacteriën en schimmels in de bodem. Alleen bij hoge concentratie is het schadelijk voor wortels van planten en verstoort het de opname van nutriënten. De werkzame stof is te mengen met water, hierbij ontstaat de kans op uitspoeling naar oppervlaktewater.

6. Locatie 8313AE

6.1 Resultaten enquête

De tuin is meer dan 200m² groot en tussen de 50% tot 70% is betegeld. De tuin wordt seizoensgebonden onderhouden. De bewoners vinden het niet heel belangrijk om het onkruid in hun tuin te bestrijden, dit bestrijden wordt handmatig gedaan en met biologische middelen.

De bewoners zijn zich bewust van de negatieve effecten van chemische bestrijdingsmiddelen op milieu en gezondheid, ook zijn de bewoners zich bewust van de negatieve effecten van biologische bestrijdingsmiddelen op het milieu.

De belangrijkste redenen voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen zijn het gebruiksgemak en de snelle werking. Deze bestrijdingsmiddelen worden 1 keer per jaar gebruikt. De bewoners zouden misschien overstappen op een milieuvriendelijk alternatief, echter dan moet het effect wel hetzelfde zijn. De bewoners zijn bewust van milieuvriendelijke alternatieven, deze worden niet gebruikt door een gebrek aan tijd. De bewoners staan niet open voor een proefperiode voor milieuvriendelijke alternatieven. De bewoners vinden het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit in de tuin, de bewoners zijn van mening dat de pesticiden invloed hebben op de biodiversiteit.

6.2 Resultaten inventarisatie pesticiden

Permanent stalspuitmiddel

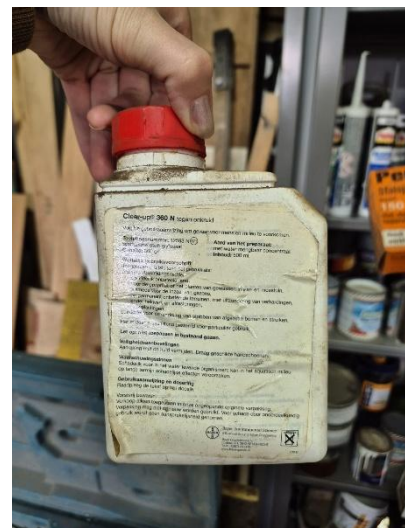
Aantal pesticiden: 9

De werkzame stof is permethrin, deze stof bindt zich snel aan bodemdeeltjes. Hierdoor kan het de groei van micro-organismen en bacteriën verstoren in de bodem. Het is ook zeer vatbaar voor uitspoeling, op grote schaal kan het gevaarlijk zijn voor vissen en ongewervelde.

Clear-up 360 N

De werkzame stof is N-(fosfonomethyl)glycine beter bekend als glyfosaat. Deze stof remt bepaalde bacteriën die essentieel zijn voor stikstofbinding en fosfaatmobilisatie, dit kan leiden tot een minder vruchtbare bodem. Ook remt het de groei van bepaalde schimmels die goed zijn voor de bodem, deze schimmels helpen planten bij water opnemen. Ook heeft de stof invloed op de activiteit van regenwormen, wat zorgt voor een minder beluchten bodem.

Luxan antispruit

De werkzame stof is CICP, deze stof is sinds oktober 2020 verboden in Europa. De stof breekt erg langzaam af en kan tot jaren in de bodem blijven. Net als de andere stoffen bindt het goed met water waardoor verspreiding snel gaat. Ook bindt het aan organisch materiaal, hierdoor kan het ophopen in een humusrijke bodem. Deze stof remt de groei van belangrijke schimmels en bacteriën ook af. Regenwormen, springstaarten, kevers en andere insecten zijn gevoelig voor CICP. Het heeft invloed op voortplantingsgedrag en graafgedrag, wat leidt tot een trager afbraakproces en een minder dynamische bodem.

Mesurool korrels

De werkzame stof is methiocarb, in Nederland is het gebruik van methiocarb sterk beperkt en in veel toepassingen verboden. Het wordt voornamelijk gebruikt tegen slakken en veenmollen, het werkt door het zenuwstelsel van de dieren te verstoren. De stof is zelfs in lage concentraties toxisch voor regenwormen, het verlaagt productiviteit, voortplanting en leidt uiteindelijk tot sterfte. Ook werkt de stof op belangrijke schimmels en bacteriën, het tast ook wortels aan van planten. Deze stof bindt slecht aan bodemdeeltjes, hierdoor kan de stof in het grondwater komen dat gebruikt wordt voor drinkwater.

DICAMIX-G tegen gazon onkruid

Dit is een chemische herbicide dat bedoeld is om breedbladige onkruiden in gazons te doden, terwijl het gras zelf gespaard blijft.

Op korte termijn gebeurt er niet veel met de bodem en worden eventuele resten die in de bodem terechtkomen door micro-organismen afgebroken.

Bij herhaaldelijk gebruik kan het de bodemmicrobiologie verstoren en kan er een tijdelijke toxiciteit ontstaan die mogelijk planten dood die niet het doelwit waren. Ook kan bij een overdosering of een zandgrond uitspoeling ontstaan dat schadelijk is voor het waterleven.

ROUNDUP onkruidvrij

Dit is een glyfosaatvrije herbicide die werkt via bladcontact, hierdoor is er geen direct contact met de bodem. Doordat het snel afbreekt is dat wat wel op de bodem komt geen residu achterlaat waardoor de bodemorganismen er weinig van voelen.

Slakkendoder natuurlijke slakkenkorrels

Dit zijn natuurlijke slakkenkorrels die bestaan uit ijzerfosfaat. Deze worden door slakken opgegeten waardoor ze uiteindelijk overlijden. De korrels die niet worden opgegeten komen uiteindelijk in de bodem terecht waardoor ze dienen als voedselstof voor planten.

Luxan houtinsecticide-P

Dit middel bevat naphtha (aardolie), met waterstof behandeld. Het staat ook wel bekend als een type oplosmiddel of petroleumdestillaat.

Dit middel breekt niet snel af en kan dus overlopen in de grond, waar het de poriënstructuur kan aanpassen en het de waterdoorlatendheid kan verminderen. Hierdoor komt er minder zuurstof in de bodem terecht en kan het bodemleven erdoor verstikt raken.

Locatie 9254AR

Resultaten enquête

Deze tuin is groter dan 200m² en is voor minder dan 50% betegeld. De tuin wordt seizoensgebonden en onderhouden waarbij het onkruid handmatig wordt weggehaald.

In de tuin wordt geen gebruik gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen omdat de bewoners zich bewust zijn van het negatieve effect op het milieu en de gezondheid. De bewoners vinden het belangrijk een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit en denken dat het gebruik van pesticiden daar een invloed op kan hebben.

Resultaten inventarisatie pesticiden

Aantal pesticiden: 6

HG HGX-spray tegen mieren, POKON Stop vliegend ongedierte

Dit bestrijdingsmiddelen zijn voor mieren en andere kruipende insecten. Dit soort middelen bestaan meestal uit synthetische pyrethroiden zoals Permethrin, Cypermethrin of Deltamethrin. Deze middelen doden insecten door hun zenuwstelsel te verstoren.

Dit middel is niet bedoeld om op de bodem of op planten te spuiten, wel kan dit per ongeluk gebeuren bij gebruik in de tuin. Als dit gebeurt kan het een negatief effect hebben op de bodem doordat het veel nuttige insecten en bodemdieren doodt.

ECOstyle Escar-Go tegen slakken

Dit is een slakkenbestrijdingsmiddel dat voornamelijk bestaat uit ijzerchloride. Deze korrels worden opgegeten door slakken, waarbij ze na een paar dagen sterven. Dit middel laat geen giftige stoffen achter en is niet schadelijk voor de bodem. De korrels worden natuurlijk afgebroken en omgezet in bodemvoeding.

Pireco Roos Vitaal, ECOstyle Vital, ECOstyle LuisVrij Rozen

Dit zijn biologische bestrijdingsmiddelen die de weerstand van planten verbeteren of bladluizen van de planten afweren. Deze middelen zijn biologisch afbreekbaar en vormen geen risico voor de bodem.

8. Conclusie

Pesticiden

Tijdens dit onderzoek is er vastgesteld dat er over de zes tuinen bij drie pesticiden zijn vastgesteld. Op locatie 9207DB was één bestrijdingsmiddel aangetroffen, deze wordt echter niet gebruikt. Het onkruid op deze locatie wordt seizoensgebonden verwijderd door middel van biologische bestrijdingsmiddelen. Bij de andere twee locaties zijn er meer pesticiden gevonden, uit de enquête blijkt dat deze echter niet gebruikt worden. Bij locatie 9254AR zijn zes pesticiden aangetroffen en bij locatie 8313AE waren dit er negen. Wat opvallend is aan locatie 8313AE is dat er een aantal pesticiden aangetroffen zijn die verboden zijn in Nederland en in Europa. Luxan antispuit is sinds oktober 2020 verboden in Europa, dit komt door CICP de werkzame stof in Luxan. In Muserol korrels een ander aangetroffen bestrijdingsmiddel zit de stof methiocarb, in Nederland is deze stof sterk beperkt en verboden voor gebruik.

Insecten

Op drie locaties is onderzoek gedaan naar de insecten. De gevonden insecten en de aantallen zijn te vinden eerder in dit verslag. Uit deze resultaten is een conclusie te halen. Er zijn tijdens de onderzoeken weinig insecten gevonden terwijl bij deze drie tuinen juist geen pesticiden gebruikt worden. De lage aantallen komen verschijnlek door het weer, het onderzoek is laat in het seizoen gedaan waardoor de temperaturen erg laag waren. Een andere optie kan zijn is dat alle drie de tuinen die onderzocht zijn alle drie in de stad liggen met een redelijk hoog tegel gehalte.

9. Discussie

Deze periode was voor ons chaotisch en kort. Het project waar we mee begonnen waren werd halverwege stopgezet, hier kregen we een ander project voor. Dit vonden we als groep wel wat vervelend, aangezien we de periode voor de zomervakantie bezig waren geweest met de voorbereiding voor dit project. Zelf vinden we wel dat we er nog wat moois van hebben kunnen maken en een mooi verslag hebben neergezet.

Bronnen

1. De Kruijff, E. (2024, November 8). Regenwormen, Pieren en Wormen. *Wormenboerderij*. <https://www.wormenboerderij.nl/blogs/tips-en-advies/regenwormen-pieren-en-wormen#:~:text=Regenwormen%20en%20Bodemverbetering,de%20tuin%20nog%20gezonder%20maken.>
2. *Gele weidemier*. (n.d.). Ecopedia. <https://www.ecopedia.be/dieren/gele-weidemier#:~:text=Beschrijving,bestand%20zijn%20tegen%20de%20luizen.>
3. Groen van bij ons. (n.d.). *Regenwormen in je tuin: de natuurlijke bodemverbeteraars*. Groen Van Bij Ons. <https://groenvanbijons.be/advies-inspiratie/tuinplanten/gazon/gazonproblemen-oplossen/regenwormen-de-stille-bodemhelden-van#:~:text=Waarom%20je%20regenwormen%20moet%20koesteren,bij%20het%20opnemen%20van%20voedingsstoffen>
4. Hooft, L. (2024, March 14). *Slakken in de tuin: hoe kom je er vanaf?* MOOWY BE. <https://moowy.be/slakken-bestrijden/#:~:text=Voordelen%20van%20slakken%20in%20het,ecosysteem%20in%20balans%20te%20houden.>
5. *Slakken in je tuin – Tuinaanleg concurrent*. (n.d.). <https://www.tuinaanleg-concurrent.nl/slakken/#:~:text=Positieve%20rol%20van%20slakken,effecten%20hebben%20op%20het%20ecosysteem.>
6. Tess. (2024, November 4). *Pissebedden in de moestuin - De Tuin op Tafel*. De Tuin Op Tafel. <https://www.detuinoptafel.com/pissebedden-in-de-moestuin/#:~:text=Echte%20recyclaars,een%20rijk%20en%20gezond%20bodemleven.>
7. Vogels, V. (2018, May 6). Waarom dit onderkruipseltje meer waardering moet krijgen. *NPO Radio 1*. <https://www.nporadio1.nl/nieuws/binnenland/9d97425f-6fad-46de-88a6-b5ceba6d10c1/waarom-dit-onderkruipseltje-meer-waardering-moet-krijgen>
8. *HG groene aanslag verwijderaar kant & klaar | dé plant-based groene aanslagverwijderaar*. (n.d.). https://hg.eu/nl/producten/hg-groene-aanslag-verwijderaar?utm_source=chatgpt.com
9. *HG Tuin Groene Aanslag Reiniger 5 L*. (n.d.). Jumbo Supermarkten. https://www.jumbo.com/producten/hg-tuin-groene-aanslag-reiniger-5-l-610205CAN?utm_source=chatgpt.com
10. Milieu Centraal. (n.d.). *Praktisch over duurzaam*. <https://www.milieucentraal.nl/>
11. *Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu | RIVM*. (n.d.). <https://www.rivm.nl/>
12. Martijn. (2021, October 19). *BestrijdingsGilde De Nummer #1 in Ongediertebestrijding*. BestrijdingsGilde. <https://bestrijdingsgilde.nl/>
13. *Voedselkringloop: eten en gegeten worden*. (n.d.). Natuurwijzer. <https://natuurwijzer.naturalis.nl/leerobjecten/voedselkringloop-eten-en-gegeten-woorden>
14. *De consequenties van glyfosaat voor bodem en biodiversiteit*. (n.d.). Louis Bolk Instituut. <https://www.louisbolk.nl/actueel/de-consequenties-van-glyfosaat-voor-bodem-en-biodiversiteit>
15. Ineke. (2024, August 17). *20 plus- en minpunten van glyfosaat*. Je Staat Niet Alleen. <https://www.jestaatnietalleen.nl/voor-nadelen-glyfosaat/>
16. *Pesticiden blijken zeer schadelijk voor bodemleven – Klimaatnieuws*. (n.d.). <https://klimaatnieuws.info/pesticiden-blijken-zeer-schadelijk-voor-bodemleven/>
17. Van Booren, P., & Van Booren, P. (2025, September 23). *Glyfosaat deel 2 – de gevolgen voor de bodem en ons lichaam*. Drogisterij Van Der Pigge. <https://vanderpigge.nl/blog/gevolgen-van-glyfosaat-op-ons-lichaam-en-bodem-deel-2/>
18. *HG Tuin Groene Aanslag Reiniger 5 L*. (n.d.). Jumbo Supermarkten. https://www.jumbo.com/producten/hg-tuin-groene-aanslag-reiniger-5-l-610205CAN?utm_source=chatgpt.com

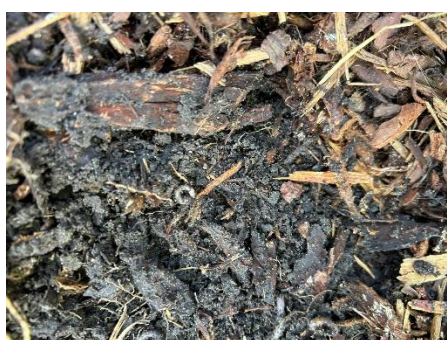
19. Martijn. (2021, October 19). *BestrijdingsGilde De Nummer #1 in Ongediertebestrijding*. BestrijdingsGilde.
<https://bestrijdingsgilde.nl/>

20. *Voedselkringloop: eten en gegeten worden*. (n.d.). Natuurwijzer.
<https://natuurwijzer.naturalis.nl/leerobjecten/voedselkringloop-eten-en-gegeten-worden>

21. Wespennest bestrijden. (n.d.). *Zijn wespen nuttig? Hier lees je er alles over*. Wespennest Bestrijden.
<https://wespennestbestrijden.com/blog/wespen-nuttig>

Bijlage

Foto's 8861TX

Foto's 9051MZ

Foto's 8921VP

